
2

Vragenuur

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van Orde.

Vragen van het lid Timmermans aan de minister-president over **het besluit het bezoek aan Oman alsnog door te laten gaan**.

□

De heer **Timmermans** (PvdA):

Voorzitter. Vorige week stonden wij ook hier: de minister-president in vak-K en ik achter de kathedraal. Toen was de vraag aan de orde of het verstandig was om het staatsbezoek aan Oman door te laten gaan. De Kamer vond dit, zo bleek uit de pers, in meerderheid onverstandig. De minister-president heeft toen gezegd: wij zijn ermee bezig; dit moet zorgvuldig gebeuren; u hoort van ons. Vervolgens bereikte ons woensdag het bericht: het staatsbezoek is uitgesteld. Dat bericht bereikte ons zonder enige andere kwalificatie dan "uitgesteld".

Vrijdag, twee dagen later, bereikte ons ineens het bericht: het staatsbezoek is weliswaar uitgesteld maar er gaat wel een diner plaatsvinden. Dat werd gekwalificeerd als privé-diner. Mijn eerste vraag aan de minister-president is deze. Wat is er tussen woensdag en vrijdag veranderd waardoor woensdag geen sprake was van een diner en vrijdag ineens wel? Hoe komt dat? De Volkskrant schrijft dat dit wellicht te maken heeft met een defensieorder. Of zijn er andere redenen? Misschien kan de minister-president dat verduidelijken.

Mijn tweede vraag is de volgende. De minister-president kwalificeert het als een privébezoek. Tegelijkertijd formuleert hij erbij: maar dit bezoek is nodig om te compenseren dat je zaken uitstelt. Hij geeft zelf dus al aan dat het formeel weliswaar een privébezoek is maar in de praktijk een politiek bezoek, want het moest de pijn verzachten in Oman. Overigens valt het mij op dat de Engelstalige pers in Oman dat onderscheid helemaal niet maakt in berichten. Men ziet het gewoon als een mooi eerbetoon aan de sultan. Bovendien wordt de koningin, als ik het goed heb begrepen, op het vliegveld ontvangen door een volledige regeringsdelegatie van Oman.

Het lijkt mij dus moeilijk vol te houden dat dit een privébezoek is. Als dan toch een soort half staatsbezoek doorgaat, rijst de vraag wat dit voor een rare zigzagkoers is. Eerst zeggen wij dat wij het uitstellen om het vervolgens toch een beetje door te laten gaan. Daarmee maken wij de kans toch juist groter dat de koningin onderdeel wordt van een politieke discussie in Oman? Eerst geven wij immers aan het bezoek uit te stellen en vervolgens laten wij het toch een beetje doorgaan.

Ik had graag antwoord op deze vragen. Overigens zal mijn fractie het verzoek van mevrouw Van Gent steunen om hier een debat over te voeren omdat mijn fractie van oordeel is dat de Kamer hier een uitspraak over zal moeten doen om te voorkomen dat dit in de toekomst nog een keer op deze wijze gebeurt.

□

Minister **Rutte**:

Voorzitter. Dan zien wij elkaar waarschijnlijk nog een keer, maar ik zal in ieder geval de vragen nu proberen zo goed mogelijk te beantwoorden. Een week geleden stonden wij hier ook te spreken over dit onderwerp. Ik heb toen gezegd dat er een dilemma is bij dit bezoek. Dat heb ik ook geschetst. Het afzeggen van een staatsbezoek draagt altijd het risico in zich dat daarmee partij wordt gekozen in binnenlandse aangelegenheden. Uiteindelijk is er een dag daarna, op vorige week woensdag, een goede overeenstemming bereikt. Toen is er in goed overleg met de Omانيين besloten om het staatsbezoek uit te stellen. Kort nadat die beslissing was genomen, ontving de koningin een privé-uitnodiging voor het privé-diner van de sultan van Oman. Uiteraard raakt dat privé-diner ook het openbaar belang omdat die uitnodiging gedaan is in de context van het uitgestelde staatsbezoek. Daarom hebben de koningin en ik daar overleg over gehad en samen besloten dat zij de uitnodiging zou aanvaarden.

Aan de ene kant zou het immers een zeer vergaande stap zijn als de koningin een uitnodiging van een bevriend staatshoofd had afgewezen. Overigens zijn de betrekkingen met hem voortreffelijk, wat ook was geconstateerd bij het hele proces om tot uitstel te komen. Aan de andere kant onderstreept het accepteren van die privé-uitnodiging gelukkig de goede contacten tussen de koningin en de sultan. Die contacten komen ook tot uiting in de goede contacten in het verleden tussen het Huis van Oranje en het sultanaat van Oman.

Dan kom ik op de bekendmaking. Ik begrijp namelijk dat er ook vragen leven over de volgtijdelijkheid. Op woensdag is bekendgemaakt dat het staatsbezoek is uitgesteld. Dat is gebeurd via een gelijktijdig persbericht vanuit Nederland en Oman. Naar dat persbericht was gemeenschappelijk gekeken; het was een gemeenschappelijke verklaring. Op vrijdag is de bekendmaking gedaan van een en ander. Het is in een context geplaatst en er is melding gemaakt van het privé-diner van de koningin. Sommigen hebben het gevoel dat zij daardoor op het verkeerde been zijn gezet. Laat ik daar heel duidelijk over zijn: het is in ieder geval niet mijn bedoeling geweest en ook niet de bedoeling van ook maar iemand die bij het hele proces betrokken is. Als ik echter terugkijk op de volgtijdelijkheid van de beslissingen, dan is dat natuurlijk geen gelukkige geweest. Het was inderdaad beter geweest als meteen op woensdag bekend was geworden dat de koningin de uitnodiging voor dit privé-diner zou aanvaarden. Dat ben ik met de Kamer eens. Daar kan de koningin niets aan doen – het is uiteraard mijn verantwoordelijkheid – maar het was inderdaad gelukkiger geweest als we het meteen op woensdag bekend hadden gemaakt. Belangrijk is dat het uitstel van het staatsbezoek niets te maken heeft met het accepteren van de uitnodiging voor het privé-diner. Als de heer Timmermans mij echter vraagt of het niet gelukkiger was geweest om het tegelijkertijd bekend te maken, dan ben ik het daarmee eens.

Dan het gerucht dat de koningin daar vanavond aan tafel zit met een stapel contracten voor zich om te laten tekenen door de sultan. Dat gerucht kan ik ontzenuwen. Het is niet aan de orde. Het oorspronkelijke staatsbezoek stond in het teken van het geheel van de betrekkingen tussen beide landen op politiek, economisch, maatschappelijk en cultureel terrein en op onderwijsterrein. Uiter-

Rutte

aard lag er een sterke nadruk op de economische belangen die Nederland in Oman heeft. Het was de bedoeling om tijdens het staatsbezoek naast de economische belangen ook aandacht te besteden aan bijvoorbeeld de kwesties van de mensenrechten, projecten op het gebied van vrouwenemancipatie, persvrijheid, migranten en de opbouw van civil society.

De voorzitter:

Dank u wel.

Minister Rutte:

Ik heb nog één zin om de vraag echt goed te beantwoorden als dat mag, voorzitter.

De voorzitter:

Ja, maar u bent wel over uw tijd heen.

Minister Rutte:

Het geheel van de betrekkingen tussen ons land en Oman zou in het staatsbezoek aan de orde zijn, maar ik kan geheel de indruk wegnemen dat de koningin er nu naartoe gaat voor alsnog een handelsmissie en het tekenen van contracten. Die geruchten zijn op niets gebaseerd.

De heer Timmermans (PvdA):

Als ik de minister-president goed begrijp, was er eerst een beslissing om het uit te stellen. Vervolgens kwam er een uitnodiging, waarop is ingegaan. Hij mag mij tegenspreken als ik het verkeerd zie, maar in mijn ervaring is het zo dat zo'n uitnodiging pas komt op het moment dat het signaal wordt gegeven dat zij ook zal worden aangenomen. Anders is het potentiële gezichtsverlies te groot. Heeft de minister-president dus van tevoren aan de Omaniëten laten weten dat een uitnodiging, als die zou komen, zou worden aangenomen?

Minister Rutte:

Eerst is met de Omaniëten overeenstemming bereikt over het uitstel van het staatsbezoek. Vervolgens is de uitnodiging gekomen van de sultan persoonlijk voor een privé-diner met de koningin. Dat is reden geweest voor de koningin en mij om te overleggen, omdat het uiteraard zou worden gezien in de context van het uitstel van het staatsbezoek. Wij hebben samen de conclusie getrokken dat het verstandig zou zijn om de uitnodiging aan te nemen. Zo is het gegaan.

De heer Timmermans (PvdA):

Dat was geen antwoord op mijn vraag. Mijn vraag was: heeft de minister-president, voordat de formele uitnodiging van de sultan kwam, indicaties gegeven dat die uitnodiging zou worden geaccepteerd als zij zou komen?

Mijn volgende vraag stel ik ook naar aanleiding van het eerdere antwoord van de minister-president. Is hij het met mij eens – daar ging hij niet op in – dat het onderscheid tussen een privébezoek en een officieel bezoek volstrekt kunstmatig is, zeker als je ziet hoe het bezoek in Oman wordt ingekaderd en wie erbij betrokken zijn? Kennelijk zien de mensen in Oman dit gewoon als een officieel bezoek van de Nederlandse koningin.

Minister Rutte:

Op het tweede punt ben ik het ten dele natuurlijk eens met de heer Timmermans. Als de koningin ergens op bezoek gaat, is dat niet zomaar iets. Dan is dat vaak ook

iets wat op enigerlei wijze een officieel karakter heeft. Het maakt verschil of zij ergens op vakantie heen gaat of ergens een privé-diner heeft. En zeker nu dat plaatsvindt in de context van een uitgesteld staatsbezoek, vond ik dat het volledig viel onder de ministeriële verantwoordelijkheid, neem ik dat volledig voor mijn rekening en sta ik achter het aannemen van deze uitnodiging van het staatshoofd van een natie waarmee wij goede betrekkingen onderhouden.

Verder heeft de koningin toen de uitnodiging kwam met mij overlegd of ze de uitnodiging zou aannemen. Dat is ook logisch omdat de koningin zich, met al haar ervaring, heel goed realiseert dat dit privé-diner zou worden geplaatst in de context van een uitgesteld staatsbezoek. We hebben samen de conclusie getrokken dat het verstandig zou zijn als het staatshoofd de uitnodiging zou aannemen, vanwege het feit dat de betrekkingen tussen beide landen uitstekend zijn en het staatsbezoek niet is uitgesteld omdat wij op enigerlei wijze ergens partij in willen kiezen, maar simpelweg om de redenen die in de verklaring staan.

De voorzitter:

Mijnheer Timmermans, uw laatste punt.

De heer Timmermans (PvdA):

Ik krijg tot tweemaal toe geen antwoord op mijn vraag. Dat maakt een heel rommelige indruk, moet ik zeggen. Ook mijn fractie zal er behoefte aan hebben om deze procedures eens goed tegen het licht te houden en ervoor te zorgen dat de Kamer met de minister-president afspraken maakt om herhaling van deze rommelige procedure in de toekomst te voorkomen.

De voorzitter:

Dank u wel. Heeft de minister-president nog behoefte aan het geven van een antwoord hierop?

Minister Rutte:

Ik wacht het vervolgedebat af. Het moge duidelijk zijn dat ik de procedure anders taxeer dan de heer Timmermans. Als hierover nog een debat komt, ben ik uiteraard beschikbaar.